УДК 796.42(497.11
Ваљево)"1906/1980"

Никола Ранисављевић
виши архивист
Међуопштински историјски архив Ваљево

ИСТОРИЈАТ КРАЉИЦЕ СПОРТОВА У ВАЉЕВУ И ВАЉЕВСКИ АТЛЕТИЧАРИ (1906-1980)

Апстракт: Рад се бави историјатом и развојем ателтике у Ваљеву у периоду од 1906 до 1980. године, са посебним освртом на допринос ваљевских атлетичара развоју ове спортске гране у Србији и Југославији. Циљ истраживања био је да се , на основу примарних историјских извора, реконструишу почеци, развојне фазе и најзначајнија достигнућа ваљевске атлетике у посматраном периоду. Истраживање је засновано на анализи архивксе грађе, периодичне штампе, спортске документације, литературе и других релевантних историјских извора.Резултати указују да је Ваљево током скоро осам деценија представљало значајан центар развоја атлетског спорта, како кроз рад атлетских клубова тако и кроз масовна школска радничка и друштвена такмичења. Посебан допринос развоју атлетике дале су бројне спортске манифестације и трке које су окупљале велики број учесника.

Кључне речи: Атлетика, Ваљево, историја спорта, атлетичари, Југославија, спортска такмичења.

Почетком XX века Ваљево се убрзано развија на свим пољима: привредном, комуналном, културном, па и спортском. У Ваљеву су се организовале игре сличне олимпијским, па је београдска штампа град назвала „Српска олимпија“. Нове импулсе спорту давали су млади официри школовани у иностранству међу којима су били Драгутин Димитријевић, потпуковник и командант XVII пука, потпоручници Светомир Ђукић, Павле Павловић и Спасоје Тешић.[1]

[1] З. Трипковић, *Ваљевски спорт (1870-1990*), Ваљево 1995, стр 20. О Светомиру Ђукићу опширније: С. Ђукић, *Закон надмоћности у историји* (пр. М. Ј. Милићевић), Ваљево, 2025, стр. 6-30.

За почетке атлетике у Србији узима се 15. октобар 1906. године када су одржане прве пешачке трке у Ваљеву. Трке су одржане на иницијативу потпуковника Михајла Васића у организацији гимнастичког друштва „Душан Силни“.[2] На стази од периферије града, од Платана код Пиваре, до крчме у Јовањи и назад (око 10,5км) учествовао је 21 такмичар, од којих је 16 завршило трку. Победу је однео потпоручник Стојан Марјановић, испред поручника Светомира Ђукића и чиновника Вукајла Лазовића. О овом догађају известила је и београдска дневна штампа.

И наредне године 1. новембра 1907. у Ваљеву су организоване пешачке трке на деоници од вашаришта у Градцу до Беле Стене и назад у дужини од 15км.[3] Учешће је узело 14 тркача, а победник је опет био Стојан Марјановић. Поред овог догађаја организоване су и три мање трке за децу и омладину на 500м, 1000м и 2500м. Гимнастичко сруштво „Душан Силни“ организовало је до 1910. године још неколико трка и јавних часова у Ваљеву, Лазаревцу, Убу и Обреновцу, а постепено су увођене и нове атлетске дисциплине од којих је напопуларнија била бацање камена са рамена.

Прекретница за развој атлетике било је оснивање Српског олимпијског клуба 23. фебруара 1910. године. За председника је изабран генералштабни потпуковник Никола Стевановић, а за директора извршног одбора капетан Светомир Ђукић.[4] Већ у пролеће 1910. године у Србији је формирано 33 месна Олимпијска одбора, а међу првима одбор у Ваљеву. Председник је био капетан Боривоје Тошић, а секретар чиновник Љубомир Јевремовић. Задатак ових одбора био је ораганизација различитих такмичења у атлетици, стрељаштву, коњичком спорту итд...

Развој атлетике прекинули су ратови 1912-1918, тако да је прво званично атлетско такмичење одржано 1919. године на фудбалском терену на „Пећини“. Дисциплине су биле: кружно трчање око игралишта (од 5 до 10 кругова), пењање уз бандеру, скок из

[2] Историографски часопис „Гласник“ број 25, Зоран Трипковић, Гимнастика телесно и војно вежбање у Ваљевској гимназији, Ваљево 1990 година, стр 74

[3] З. Трипковић, Ваљевски спорт, стр 21

[4] Исто, стр 23

места и из трка, бацање камена са рамена и трчање у џаковима на 100 метара. Учествовало је око 70 такмичара, а цео догађај посматрало је више од 1000 гледалаца, што је у односу на број становника у то време, огромна посећеност.[5] За најбољег такмичара проглашен је Милорад Марјановић, који је победио у четири дисциплине.[6] Исте године одржано је и друго такмичење, под називом „Пешачка трка". Стаза је била дугачка 3000 метара од места „Скакаваца" до тадашњег стрелишта.[7] Најбоље резултате постигли су Александар Лаушевић, учитељ, Берко Томић, трговац и Воја Ивковић, судски службеник.

Годину дана касније почела су да се организују атлетска спортска такмичења између радничко-занатлијске и школске омладине Ваљева на брду „Крушик". Такмичењем је управљао раднички активиста и учитељ гимнастике у Ваљевској гимназији Крста Тачевић. Циљ ове манифестације био је да се код омладине створе навике за бављење спортом. Ова атлетска такмичења временом су постала традиционална и одржавана су сваке године уз велики број такмичара и огромну посећеност.[8]

Долазак Радивоја Миловановића, војно санитетског референта у болницу Дринске дивизије 1927. године представља прекретницу у организовању атлетског спорта у Ваљеву.[9] Као активни атлетичар Миловановић се прикључио раду Соколског друштва, а затим и набавио неопходне реквизите попут кугле,

[5] Ваљево је 1919.године имало око 8000 становника

[6] Међуопштински историјски архив Ваљево фонд Б.2.373. Зоран Трипковић (1933-2007), кутија инвентарни број 23

[7] Од садашњег Казненог поправног завода, до улице Мајора Илића број 24

[8] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[9] Поред тога што је водио бригу о развоју атлетике у Ваљеву, Радивоје Миловановић је остваривао успехе и као такмичар. На атлетском првенству војске на свесоколском слету Југославије за освојено друго место у бацању кугле награђен је сребрним сатом и статуом победника. На првенству Соколске жупе у Београду заузео је треће место. На Покрајинском слету у Сплиту освојио је прво место у лакатлетици 1931. године. Заузео је треће место у бацању копља на првенству Сокола Југославије 1933. године, а на истом такмичењу наредне године осваја треће место у бацању кугле и копља. На првенству Соколске жупе Београд 1935. године у Панчеву био је првак у бацању копља, диска и кугле.

диска и копља. Својим свакодневним залагањем и популаризацијом атлетике успео је да привуче велики број омладине.[10] За кратко време формиране су прве атлетске секције при Радничком спортском друштву „Будућност“. У Пољопривредној школи основао је лакоатлетску секцију у којој су се истицале Марица Турк и Марија Љумовић, вероватно прве ваљевске атлетичарке. Резултат његовог рада видљив је већ маја месеца 1927. године када је одржан жупски слет у Београду на којем је учествовала група од 13 ваљевских атлетичара. Најбољи резултат постигао је Милорад Стефановић који је у скоку у даљ са резултатом 255 центиметара био трећи.[11]

Све до 1929. године тренинзи су одржавани на „Пећини“, након чега је отворено ново игралиште код „Шаргића кафане“ што је у многоме олакшало рад ваљевским атлетичарима. У наредним годинама постизани су све бољи резултати, а атлетика је била све популарнија. У прилог томе говори и податак да је на свесоколском слету у Београду 1930. године учествовало 111 такмичара из Ваљева, којима је одато признање за масовност и за постигнуте резултате у појединим дисциплинама.[12] Одржан је и јавни час атлетских десциплина свих категорија у јулу 1931. године у Ваљеву. На овом такмичењу по први пут учешће су узеле и женске екипе.[13]

У 1931. години ваљевски атлетичари учествовали су на такмичењима у Београду и Сплиту. На атлетском првенству Југославије августа 1933. године у Љубљани учествовало је 14 атлетичара из Ваљева. Активности се настављају и у 1934. години када је атлетска секција СК „Будућност“ организовала митинг, на којем су учествовали атлетичари Београдског спортског клуба (БСК). Укупно је учествовало 27 такмичара, 12 из Београда и 15 из Ваљева. У укупном пласману победила је екипа БСК, док су

[10] Н. Ранисављевић, Соколско друштво Ваљево – Ваљево (1906-1941) 1933-1941. историјска белешка, Гласник МИАВ број 50, Ваљево 2016, стр 259

[11] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[12] Глас Ваљева, Ваљево 1930, бр. 18 стр. 2

[13] Омладинке су се бавиле атлектиком најдаље до 18 година старости, када су са завршетком средње школе престајале да тренирају и учествују на такмичењима.

Ваљевци били бољи у три дисциплине, Димитрије Губеревац у скоку у вис, а Радивоје Миловановић у дисциплинама бацања кугле и копља. Након овог такмичења СК „Будућност“ је послала захтев Атлетском савезу Југославије у Загребу за регистрацију атлетске секције.[14] У Панчеву је 1935. године одржано атлетско првенство Београдске жупе.[15] Из Ваљева су учествовале две групе од по 15 такмичара. Обе екипе освојиле су друга места, што је био велики успех. Исте године на смотри ваљевских сокола 10. новембра, у организацији Радивоја Миловановића, организована је у Ваљеву прва штафетна трка 6x200 метара, на којој је победила Пољопривредна школа.[16]

У периоду од 1933. године па све до Априлског рата поред Радивоја Миловановића било је више ваљевских атлетичара који су се истицали запаженим разултатима. Међу најбољима били су Љубинко Ивановић, Обрад Бутулија, Ратомир Вујић, Сава Јерминов. Један од најмлађих и најуспешнијих био је Слободан Јевтић који је био међу 10 најбољих спринтера на 100 метара у Југославији са резултатом 11,3 секунде. Атлетичар Аљоша Симеуновић је на окружном атлетском такмичењу у Београду 1939. године заузео друго место, након чега је прешао у атлетску секцију БСК у Београду.[17]

Поред званичних атлетских такмичења тих година била је популарна дисциплина пешачења. У организованим групама или појединачно ишло се до извора реке Градац, Јовање, Лесковица, Дивчибара и других ваљевских планина. У пешачким дисциплинама, посебно се истицао Злата Петковић.

Пораз Југославије у Априлском рату 1941. године и разбијање њене територије на више окупационих зона утицало је и на развој спорта. Сем фудбалских утакмица, активности у осталим спортским гранама готово да нису ни постојале. Забележено је само да је 17. октобра 1943. године одржан тромеч у лакоатлетици између екипа Гимназије, ВСК-а и Националне службе. Том

[14] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[15] Лист „Дан“ , Нови сад, 24.10.1935. стр 6

[16] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[17] Исто

приликом одржане су трке на 100, 200, 400, 1000 метара и такмичења у скоковима у даљ и вис.[18]

Након ослобођења Ваљева 15. септембра 1944. године отпочеле су велике акције за обнову града и оживљавање низа политичких, културних и спортских активности. Спортске гране се развијају убрзаним током, тако да су након ослобођења града организовани бројни кросеви, разноврсна такмичења у школама, предузећима, селима и при јединицама Југословенске армије. Атлетске секције се формирају при фискултурним друштвима „Будућност“, „Напред“ и Војно-техничког завода (Крушик).[19] Прво послератно спортско такмичење за првенство Србије одржано је у Ваљеву 12. августа 1945. Године. На њему су учествовали представници три округа, Београдског, Нишког и Ваљевског.[20] Ваљевски атлетичари освојили су прва места у дисциплинама: бацање бомбе Љубица Трипковић, бацање кугле и скок у вис Марија Радосављевић, трка на 400 метара Милорад Величковић, трка на 800 метара Павле Марић, бацање бомбе Верољуб Спасојевић, док је Драган Ђурић заузео друго место у скоку у даљ. Са постигнутим резултатима у појединачној конкуренцији Ваљевци су освојили друго место у екипном пласману, иза атлетске екипе Београда.[21]

Атлетичари из Ваљева учествовали су и на окружном такмичењу у Обреновцу 1946. године, где су заузели треће место у екипној конкуренцији. О популарности ове спортске гране у граду говори и податак да је на савезном слету у Београду 1947. године Ваљево имало представнике у свим атлетским дисциплинама мушких и женских екипа. Из популарности, масовности и квалитетног рада стварали су се врхински атлетичари. Марија Радосављевић је 1947. године била двострука првакиња Србије и Југославије, и државна рекордерка у дисциплини бацања кугле и копља. На балканским играма у Букурешту освојила је златну

[18] Недељник „Напред“, број 1941, Ваљево 4. април 1986. године, стр. 19

[19] У екипи“ Напред“ каријеру је започела будућа репрезентативка Марија Радосављевић

[20] Лист „Борба“, Загреб 21.06.1945.

[21] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

медаљу у дисциплини бацања кугле, а бронзану у бацању копља. Врхунац њене каријере је учешће на Олимпијским играма 1948. године у Лондону и 1952. године у Хелсинкију где је у дисциплини бацања кугле заузела 7. место.[22] Ваљевски студент Петар Пецељ је 1948. године исказао велики таленат у спринтерским дисциплинама. Врло брзо постао је репрезантативац и државни рекордер у спринту на 100 и 200 метара. На првенству Европе у Бриселу 1950. године заузео је 6. место на 100 метара са резултатом 10,8 секунди.

У циљу унапређења атлетике у Ваљеву обједињене су атлетске секције „Будућности“ и „Крушика“ 1950. године, од када су наступале под именом „Крушик“.[23] Ова сарадња није била успешна. Мушка и женска екипа су 1951. године учествовале у квалификацијама за Српску лигу, али није успела да се пласира у виши ранг. Након тога долази до застоја у развоју ваљевске атлетике.

Поновни успон атлетике у Ваљеву почиње 29. августа 1953. године када је на ушћу реке Градац у Колубару предузеће „Крушик“ отворило и предало стадион на коришћење спортском друштву „Раднички“. Стадион је имао травнати фудбалски терен са првом правом атлетском стазом, јамама за скокове, бацалиштима за бомбу, диск, копље, а набављени су и најсавременији реквизити. Истог месеца оснива се и атлетска секција при спортском друштву „Раднички“.[24] За тренера је изабран Мирослав Милићевић. На атлетском првенству Србије 1955. године учествовало је 30 екипа међу којима је био и Атлетски клуб „Раднички“. У екипном пласману екипа „Радничког“ заузела је 3. место.

Од 1955. године до 1959. године у Ваљеву стасава нова генерација атлетичара: Станиша Јакић у спринту, Бранислав Муњић, Света Кашиковић, Предраг Новаковић у дисциплинама скок у даљ, троскок и скок у вис. Ту су и Предраг Сретеновић, Владан Радосављевић у дисциплинама бацање кугле, диска и копља, Томислав Никић, Љубисав Бранковић, Паун Јовановић, средње

[22] З. Трипковић, Ваљевски спорт, стр 49

[23] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[24] Исто

пруге 800-3000 метара и други. Из ове генерације велики број атлетичара је касније наступао за најбоље клубове из Београда.

Ваљево се показало и као одличан организатор великих атлетских такмичења. Првих дана јуна 1955. године било је домаћин Десетог првенства ЈНА у атлетици, након чега је састављена репрезентација војске за Балкански шампионат војних екипа. Две године касније 7. јула 1957. године Ваљево је било организатор „Седмојулског критеријума", традиционалног савезног такмичења женских репрезантација Србије, Хрватске и Словеније, на којем су наступале најбоље атлетичарке у земљи. Истог дана наступале су и мушке екипе „Партизана" и „Црвене Звезде" из Београда, као и екипе из Ваљева, Шапца, Горњег Милановца и других места. Стадион Радничког је специјално преуређен за ово такмичење.[25]

У Српски атлетски савез примљена су два спортска радника из Ваљева. Милићевић Мирослав испред среског савеза спортова и Бајић Драгутин као представник СД „Раднички".[26] Својим ангажовањем од атлетског савеза добили су средства за набавку атлетске опреме (штоперице, мотке за скок у вис, сталке за вис, кугле, кладива, копља и дискове). Од добијених средстава набављају се и нове тренерке, спринтерице и дресови за такмичаре.

На Среском атлетском првенству 1958. године, атлетичари „Радничког" били су трећи, иза атлетских екипа „Душановца" и ДТВ „Партизан". Исте године одржана је прва ноћна трка улицама града на 1500 метара у којој је победио Петронијe Митровић, ученик Пољопривредне школе. Такмичење под називом „Седмојулски критеријум" поново је организовано у Ваљеву у оквиру којег је одржано првенство Србије за жене и мушкарце. Учествовало је укупно 167 атлетичара и атлетичарки из 14 екипа. У екипном пласману победу је однела екипа „Црвене Звезде". Од ваљевских атлетичара истакао се Владан Радосављевић, који је заузео друго место у петобоју.[27]

[25] Напред, број 2527, Ваљево 4. јул 1997, стр 19

[26] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[27] Напред, број 512, Ваљево 11. јул 1958, стр 6

Спајањем СД „Будућност“ и СД „Раднички“ августа 1959. године настаје СД „Металац“ у којем наставља са радом атлетска секција. За тренера је постављен 1960. године ветеран Станиша Јакић. Почиње се са подмлађивањем атлетског кадра, јер су многи атлетичари напустили Ваљево и отишли у клубове прве лиге, највише у АК „Партизан“ и АК „Црвена Звезда“. Ради омасовљавања и привлачења младих да се баве атлетиком организују се бројна такмичења основних и средњих школа. Овај систем је брзо дао резултате. На омладинском првенству Србије 1961. године у Новом Саду, екипа „Металца“ осваја прво место.[28] На крају те сезоне екипа овог клуба је најбоља у лиги зоне, а у „Б“ програму заузима девето у Србији, што се тада сматрало за велики успех.

Поред клупских успеха, ваљевске школе су учествовале на бројним градским, републичким и савезним такмичењима у атлетици, где су имали запажене разултате. Основна школа „Миша Дудић“, учествовала је на републичком такмичењу 1967. године, на којем је освојила прво место, и на тај начин изборила право да учествује на савезном такмичењу. Савезно такмичење организовано је у Сарајеву исте године. Учесвовало је 8 школа из свих република и покрајна. У великој конкуренцији екипа ОШ „Миша Дудић“ заузела је прво место. И наредних година ова школа осваја је шест пута прва места на републичким такмичењима. Године 1969. екипа ОШ „Андра Савчић“ освојила је друго место на републичком такмичењу у Новом Саду. Исте године на савезном такмичењу у Сплиту освојено је друго место у конкуренцији 12 екипа из свих република.[29] Из овога се може закључити да су школе давале највећи допринос развоју и унапређењу атлетике у граду, а из њихових редова је регрутован најбољи кадар за атлетски клуб.

На Скупштини АК „Металац“ одржаној 1972. године изабрано је ново руководство, а дужност тренера преузео је Владислав Марковић – Хари, некадашњи члан клуба.[30] Започео је рад са

[28] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[29] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[30] З. Трипковић, Ваљевски спорт, стр 69

новом генерацијом атлетичара и већ 1973. године, са мушком и женском екипом, укључује се у Прву лигу Западне Србије, у којој се такмиче Титово Ужице, Чачак, Краљево, Крагујевац, Светозарево, Шабац, Обреновац и „21 мај“ из Раковице. На крају такмичарске сезоне АК „Металац“ заузима четврто место у мушкој и женској конкуренцији, а наредне године треће место. Од 1975. године клуб учествује на кросу „Политике“, „Борбе“, и Белом кросу. На кросу „Политике“ АК „Металац“ освојио је шест златних и две сребрне медаље, што је био најбољи резултат у земљи.[31] У овом периоду најбоље резултате постизали су Љубивоје Тешић, Милован Живковић, Зоран Јеремић, Југослав Кандић, Ненад Кузмановић, Драган Минић, а у женској конкуренцији Дивна Марић, Дана Милинковић и Љиљана Симић. У овом периоду АК „Металац“ постизао је високе резултате на такмичењима градова, куповима и другим атлетским сусретима.

У периоду 1973-1977. године осам атлетичара АК „Металац“ прешло је у клубове прве лиге, што говори о озбиљном системском раду. Велике заслуге за успехе имао је тренер Владислав Марковић – Хари.

ВАЉЕВСКИ АТЛЕТИЧАРИ:

- **Светислав Јовановић – Перец,** по занимању машински техничар, радио је у Институту за испитивање материјала СР Србије. Од 1945. Године био је члан спортског актива Војно – теничког завода Ваљево и АК „Раднички“ за који је наступао више од 80 пута. Био је члан АК „Црвена Звезда“ Београд од 1948-1956. године, за коју је наступао на преко 300 такмичења. За репрезентацију Југославије наступао је пет пута. Најбоље резултате постизао је на тркама 2000, 5000 и 10 000 метара. Као члан репрезенатације учествовао је и на кросу Нација у Паризу 1953. Године.[32]
- **Марија Радосављевић,** радила је као радио техничар у Радио Београду. Пре него што је почела да се бави атлетиком иг-

[31] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[32] Напред, број 1570, Ваљево, 23 фебруар 1979, стр 19

рала је фудбал и била је члан Соколског друштва. У дресу ФД „Напред“ са 19 година, освојила је првенство Србије у дисциплинама бацање кугле и скок у вис 1946. године. Следеће године 1947. као чланица ДФ „Будућност“ била је двоструки првак Србије и Југославије у дисциплинама бацање кугле и копља. На Балканским играма у Букурешту освојила је златну медаљу у дисциплини бацање кугле, а бронзану у бацању копља. На Олимпијским играма у Лондону 1948. године, заузела је седмо место (12,35 метара). Након Олимпијаде из Ваљева одлази за Београд где је наступала за АК „Црвена Звезда“. У периоду 1947-1952. године седам пута је обарала југословенски рекорд у дициплини бацање кугле. За најбољу атлетичарку Југославије проглашена је 1949. године. На Европском првенству у Бриселу 1950. године заузела је шесто место у дисциплини бацање кугле (12,75 метара), а седмо место у дисциплини бацање копља (42,43 метара). Учествовала је и на наредним Олимпијским играма у Хелсинкију где је поновила успех из 1948. године. „Спортске новости“ у Загребу прогласиле су је за најбољу спортисткињу Југославије. На првенству Европе у Берну 1954. године заузела је шесто место у дисциплини бацање кугле (13,71 метара). Наступала је за репрезентацију Југославије 22 пута.[33]

- **Радослав Раде Пејурковић,** по занимању инжењер. Обављао је функцију диретора у ООУР за производњу и транспортовање топлоте у Сарајеву. Био је члан спортског актива ВЗТ и АК „Раднички“ од 1945. године, за који је наступао више од 70 пута, такође један је од оснивача АК „Раднички“ Ваљево. На такмичењима школа, градова и металаца Србије постизао је одличне резултате на 100 (11,2 сек) и 200 метара (23 сек). Једно време био је члан АК „Сарајево“ и његов дугогодишњи председник. Конструктор је низа мерних инструмената у атлетици, који су први пут употребљени на атлетском првенсту Европе одржаном у Београду 1962. године, а користили су се и на балканским играма и на олимпијади у Мексику 1968. године.[34]

[33] Напред, број 2558, Ваљево 6. фебруар 1998, стр 19

[34] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

- **Богољуб Илић – Зец,** по занимању машински инжењер. Радио је у Војно – техничком институту Београд. Био је члан је АК „Раднички“ од 1947. године, за који је наступао више од 120 пута. Поред многобројних добрих резултата, на првенству металаца Србије 1949. године освојио је прво место у дисциплинама бацање кугла и диска и проглашен је за најбољег спортисту игара. Био је члан АК „Црвена Звезда“ Београд од 1950. године за коју је наступао преко 250 пута. Најбољи резултат постиже у дисциплини бацање кладива (53,35 метара), што је био трећи најбољи резултат у Југославији свих времена. Учесник је међународног атлетског митинга 1953. и 1955. године у Атини на којем је освојио прво место у дисцилини бацање кладива.[35]
- **Чедомир Томашевић,** капетан ЈНА, био је један од првих чланова Спортског актива „Крушик“ и АК „Раднички“. Учесник на преко 80 градских, окружних, републичких и савезних атлетских такмичења, на којима је постизао изванредне разултате на тркама 3000, 5000 и 10 000 метара и бацању бомбе (76 метара). Једини Ваљевац који је учествовао на маратону у Титовом Ужицу, где је освојио треће место у конкуренцији најбољих југословенских атлетичара. Наступао је и за АК „Сарајево“.[36]
- **Бранислав Муњић,** по занимању професор физичког васпитања. Радио је у Југословенском заводу за физичку културу у Београду. Био је члан АК „Раднички“ Ваљево 1955-1958. године за који је наступао преко 150 пута. Након преласка у Београд, за АК „Црвена Звезда“ такмичио се 15 година на 450 наступа. Као један од набољих петобојаца у земљи наступао је за репрезентацију Југославије, Србије и Београда 27 пута. Најбољи резултати су му скок у даљ (7,60 метара), троскок (15,40 метара) и скок у вис (190 центиметара). За АК Црвена Звезда“ наступао је на Европским шампионатима и другим важним интернационалним такмичењима. Касније је радио као тренер у дисциплини

[35] Напред, број 1570, Ваљево, 23 фебруар 1979, стр 19

[36] Исто

троскок. На стручном пољу дао је велики допринос развоју и унапређењу атлетског спорта.[37]

- **Света Кашиковић,** по занимању наставник физичког васпитања. Радио је у ОШ „Жикица Јовановић – Шпанац“. Био је члан је АК „Раднички“ 1950-1953. године, за који је наступао на преко 80 такмичења. У периоду од 1953. до 1956. године наступао је за АК „Партизан“ Београд на преко 70 такмичења и за АК „Црвена Звезда“ Београд у периоду 1956-1958. године на око 50 такмичења. Најбоље резултате имао је у дисциплинама скок у даљ (7,45 метара) и троскок (14,60 метара). Наступао је за рапрезентацију Југославије, Србије, Београда и Студентску репрезентацију Југославије.[38]
- **Предраг – Драган Новаковић,** по занимању архитекта. Радио је у самоуправној интересној заједници становања. Био је члан АК „Металац и АК „Раднички“ у периоду 1956-1961, за које је наступао на преко 140 такмичења. Године 1961. прешао је у АК „Партизан“ Београд, за који је наступао на око 120 такмичења. Такмичио се у дициплини скок у вис и са резултатом 185 центиметра освојио је треће место у Србији. На појединачном првенству Југославије прескочио је границу 193 центиметра, што му је био лични рекорд.[39]
- **Милован Плавшић,** по занимању КВ машинбравар, радио је у предузећу „Крушик“. Био је члан је спортског актива ВЗТ и АК „Раднички“ у периоду 1946-1950. године, за који је имао преко 180 наступа. Учесник је атлетских такмичења градских, окружних, републичких и савезних у дисциплинама 800 и 1500 метара. На првенству Србије у Крагујевцу 1949. године заузео је прво место и један је од најзаслужнијих што је екипа Ваљева у конкуренцији 19 градова у укупном пласману освојила друго место. На државном првенству 1950. године, одржаном у Београду на Хиподрому код Цареве ћуприје, освојио је 18. место у кон-

[37] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[38] Напред, број 1570, Ваљево, 23 фебруар 1979, стр 19

[39] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

куренцији од 600 такмичара. За време служења војног рока у ваздухопловству учествовао је на два првенства ЈНА, где је два пута освојио друго место у трци на 800 метара. Био је члан је АК „Војводина“ 1950 -1952. године, за коју је имао преко 50 наступа.[40]

- **Мирослав Новаковић,** по занимању грађевински инжењер. За АК „Металац“ наступао је на преко 70 такмичења. Био је члан АК „Партизан“ Београд од 1961. године, где је наступао на око 60 такмичења. Најбоље резултате постизао је у дисциплинама 100 метара (11 секунди), 200 метара (23,4 секунде) и 400 метара (51,2 секунде). Са овим резултатима био је међу пет најбољих атлетичара у земљи.[41]
- **Предраг Сретеновић – Пеца,** по занимању адвокат. Био је члан АК „Раднички“ за који је наступао око 150 пута у периоду 1953 – 1957. године. У дисциплини бацања кугле био је вишеструки првак Србије, а најбољи разултат му је 15,10 метара. На Шумадијским спортским играма постизао је најбоље резултате као апсолутни рекордер. Наступао је око 30 пута за АК „Црвена Звезда“ Београд 1957-1959. године.[42]
- **Милан Бајић,** по занимању лекар. Радио је у Београду. За АК „Раднички“ Ваљево наступао је у периоду 1955-1958. године на око 100 такмичења. Најбоље резултате постизао је на средњопругашким стазама на 1500, 3000 и 5000 метара. Као члан „АК „Партизан“ Београд наступао је преко 200 пута 1958-1962. године. По завршетку каријере радио је као учитељ атлетичара АК „Партизан“ Београд.[43]
- **Сретан Котарац,** по занимању инжењер шумарства. Радио је у Београду. Био је члан АК „Металац“ 1969-1972. за који је наступао око 60 пута. Учествовао је на јуниорском првенству Југославије 1970. године у Цељу, где је у петобоју заузео треће место. За АК „Црвена Звезда“ Београд такмичио се од 1972. године, наступивши преко 200 пута. Најбоље

[40] Напред, број 1571, Ваљево, 2 март 1979, стр 19

[41] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[42] Исто

[43] Напред, број 1571, Ваљево, 2 март 1979, стр 19

разултате имао је у дисциплинама скок у даљ (7,77 метара) и троскоку (15,60 метара). Бранио је боје АК „Црвена Звезда“ Београд у Купу шамиона 1975. и 1976. године. Наступао је 19 пута за репрезентације Југославије, Србије и Београда.[44]

- **Љубивоје Тешић,** по занимању лекар. Радио је у Београду. Наступао је преко 90 пута за АК „Металац“ 1970-1972. године, затим прелази у АК „Црвена Звезда“ Београд за коју је наступао више од 200 пута. Учествовао је на савезним и интернационалним такмичењима. У Купу шампиона учествовао је 1975. године. Најбоље разултате (омладински првак Србије) постизао је на средњопругашким тркама на 1000, 1500 и 2000 метара.[45]
- **Драган Поњевић,** био је члан АК „Металац“ 1970-1973. године за који је имао 114 наступа. Постигао је врхунске резултате на пионирским и јуниорским такмичењима у дисциплинама бацање кугле и диска. На првенству државе за пионире у Сплиту у дисциплини бацање кугле освојио је прво место. Прво место освојио је и на јуниорском првенству Србије у Београду у дисциплини бацање кугле. На појединачном јуниорском првенству Србије у Новом Саду у истој дисциплини освојио је прво место, а у бацању диска друго. У наступу за репрезентацију Србије у Темишвару у бацању кугле и диска освојио је прва места. Освојио је 15 златних, сребрних и бронзаних медаља на републичким, савезним и интернационалним такмичењима. У дисциплини бацање кугле постигао је у то време други најбољи јуниорски резултат свих времена у Југославији. Из АК „Металац“ прешао је у АК „Партизан“ Београд 1973. године.[46]
- **Милован Живковић,** по занимању машинбравар. Наступао је за АК „Металац“ око 150 пута у периоду 1971-1975. године. За јуниорску репрезентацију Југославије наступао је четири пута. Био је троструки првак Србије у дисциплини

[44] Исто

[45] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[46] Напред, број 1571, Ваљево, 2 март 1979, стр 19

на 1000 метара, а вицешампион Југославије у дисциплинама на 800 и 1000 метара 1974. године. Традиционални крос „Политика“ освајао је пет пута, а на кросу „Борбе“ једном осваја прво место, а једном друго. Републичке кросове освајао је 1973. и 1974. године. Од 1976. године члан је АК „Црвена Звезда“ Београд.[47]

- **Миломир Стефановић,** радио је у ДП „Србијанка“. Био је члан АК „Раднички“ и АК „Металац“ од 1953. године. Више од 25 године учествовао је на градским, републичким и савезним такмичењима. Најбоље резултате постизао је у средњопругашким и другопругашким дисциплинама на 1500, 3000, 5000 и 10000 метара. Од 1969. године највише учествује на маратонским такмичењима. Три пута је учествовао на трци поводом Дана ослобођење Београда (стаза 33 400 метара). На маратону „Кадињача“ (стаза 28 000 метара) учествовао је девет пута. Учествовао је и у трци „Ослобођења Лудбега“ (стаза 24 000 метара) код Вараждина, где је стигао 11. од 56 такмичара. На трци поводом Дана ослобођења Краљева (стаза 22 000 метара) стигао је 14. од 30 такмичара. Након навршених 45 година живота и даље се активно бавио атлетиком.[48]
- **Станиша Јакић,** радио је као службеник у предузећу „Градац“. Био је члан АК „Раднички“ и АК „Металац“ 1954-1964. године. У том периоду имао је око 300 наступа на градским, републичким и савезним такмичењима. Био је првак Србије у спринту на 100 метара са резултатом 10,8 секунди и члан југословенске екипе у штафети 4x100 метара. Након такмичарске каријере радио је дуго година као тренер АК „Металац“, касније као секретар клуба. Регрутовао је и тренирао велики број младих атлетичара, који су постизали велике резултате. За две деценије активности два пута се налазио на листи најбољих спортиста града Ваљева.[49]

[47] Исто

[48] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[49] Исто

- **Владан Радосављевић,** по занимању наставник физичког васпитања. Радио је у предузећу „Балканија“. Имао је преко 180 наступа за АК „Раднички“ и АК „Металац“ 1950-1965. године. Најбоље резултате постизао је у петобоју. На републичком слету у Крагујевцу 1956. године заузео је треће место у петобоју, а на првенству ЈНА 1961. године заузео је треће место у дисциплини бацање кугле и пето у дисциплини бацање диска. Дао је знатан допринос развоју атлетике у граду, како кроз рад у ОШ „Миша Дудић“ тако и у клубу као члан управе.[50]
- **Владислав Марковић – Хари,** радио је у Општинском суду у Ваљеву. За АК „Металац“ наступао је 125 пута у периоду 1960-1963. године. Забележио је 8 наступа и за јуниорску репрезентацију Југославије. Посебно је постигао запажене резултате против јуниорских атлетских репрезентација Италије, Чехословачке и Бугарске. Најбоље резултате правио је на средњепругашким дисциплинама на 1000 и 1500 метара. Радио је као тренер у АК „Металац“ од 1972. године. Под његовим вођством АК „Металац“ из годину у годину је бележио све боље резултате, а његовом заслугом у наредним деценијама велики број младих људи бавило се атлетиком. Многи од њих постизали су врхунске резултате у бројним атлетским дисциплинама.[51]
- **Љубодраг Продановић,** по занимњу пољопривредни техничар. Радио је у предузећу „Стрела“. Био је члан АК „Металац“ 1964-1972. године за који је наступао око 180 пута. Најбоље резултате постизао је у спринтерским дисциплинама, као омладински првак Србије на 100 метара (10,9 секунди) и 200 метара (22,1 секунде). Учествовао је и на штафетним тркама 4х100 метара.[52]
- **Душко Куновац,** радио је у предузећу „Крушик“. За АК „Металац“ наступао је око 180 пута у периоду 1964-1972. године. Био је пионирски првак Југославије на 60 метара

[50] Напред, број 1572, Ваљево, 9 март 1979, стр 19

[51] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[52] Напред, број 1572, Ваљево, 9 март 1979, стр 19

(7,1 секунди). Освојио је прво место на омладинском првенству Србије и треће место на омладинском првенству Југославије у петобоју.[53]

- **Иван Дасовић,** по занимању инжењер, радио је у предузећу „Крушик“. Био је члан АК „Металац“ 1967-1973. године за који је наступао више од 160 пута. На савезоном финалном првенству основних школа у Сплиту у пионирској конкуренцији поставио је рекорд и освојио прво место у трци на 400 метара. У лиги ниже Србије био је вишегодишњи првак у тркама на 400 метара. Као члан омладинске репрезентације Југославије учествовао је на малој олимпијади у Риму 1970. године.[54]
- **Зоран Јеремић,** по занимању машинбравар. Наступао је за АК „Металац“ од 1973. године. До 1980. године забележио је 124 наступа. Након само две године рада и тамкмичења постао је вицешампион на савезном такмичењу јуниора у Велењу. Најбоље резултате постизао је у средњопругашким дисциплинама на 1000 и 3000 метара.[55]
- **Пантелија Новаковић,** по занимању пољопривредни техничар. Наступао је за АК „Металац“ више од 90 пута 1960-1963. године. Најбоље резултате постизао је на тркама 400 метара и дисциплини скок у даљ. Прелази у АК „Црвена Звезда“ Београд 1964. године за коју је наступао 20 пута.[56]
- **Милосав Ристић,** по занимању машинбравар. Радио је у Београду. За АК „Металац“ наступао је око 30 пута 1962-1963. године. Такмичио се на 100, 1500 и 3000 метара у стиплчезу.[57] Члан је АК „Црвена Звезда“ од 1964. године, а касније прелази у АК „Партизан“. За београдске клубове имао је око 75. наступа.[58]

[53] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[54] Напред, број 1572, Ваљево, 9 март 1979, стр 19

[55] Исто

[56] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[57] Израз стиплчез односи се на атлетску дисциплину 3000 метара са препонама

[58] Напред, број 1573, Ваљево, 16 март 1979, стр 19

- **Љиљана Симић,** бивша ученица Образовно пољопривредног центра „Бора Атанацковић“. Од 1975. до 1980. године наступала је за АК „Металац“ више од 70 пута. Најбоље резултате постизала је у тркама на 600 и 800 метара. Била је учесница Кроса „Политике“, „Борбе“ и „Практичне жене“ на 800 и 1500 метара на којима је заузимала од 3. до 7. места. У својим дисциплинама освојила је друга места на републичким такмичењима. До 1980. године освојила је 7 медаља, а 3 пута је била чланица јуниорске репрезентације Југославије.[59]
- **Даница Милинковић,** завршила је Техничку школу у Ваљеву. Била је члан је АК „Металац“ од 1975. године за који је имала више од 70 наступа. У 1977. години постала је јуниорски првак Србије на 600 метара (1:38,00) и 800 метара (2:21,00). Учествовала је на кросу „Борбе“ и „Политике“. До 1980. године освојила је 10 медаља.[60]
- **Миланка Симић,** бивша ученица Образоног центра „Бора Атанацковић“. Као чланица АК „Металац“ од 1977. године наступала је на кросевима „Политике“. За АК „Металац до 1980. године имала је око 50 наступа. Најбоље резултате постизала је у спринту на 100 метара, штафети 4х100 метара и 800 метара. До 1980. године освојила је две медаље.[61]

РЕЗИМЕ

У периоду од скоро осам деценија Ваљево је дало значајан допринос развоју, унапређењу и омасовљењу атлетског спорта, што потврђује учешће ваљевских атлетичара на многобројним такмичењима од општинских и републичких до савезних и интернационалних. Поред рада клубова, чији су чланови проглашавани за најбоље спортисте града, сваке године организовала су се све масовнија атлетска такмичења у школама, друштвима за физичку културу радних организација, сеоским спортским играма итд. На атлетским такмичењима у циљу што бољег унапређења атлетике Савез организација за физичку културу увео је нове активности као што су „Трка 1000 радника“, „Ноћна првомајска трка“, „Трке ослобођења“, „Трка 1000 вој-

[59] МИАВ, фонд Зорана Трипковића, кут инв бр 23

[60] Исто

[61] Напред, број 1573, Ваљево, 16 март 1979, стр 19

ника – 1000 омладинаца“ на којој је 1978. године учествовало 4637 такмичара. И поред тога што је примарни циљ ових трка била државна пропаганда, оне су у многоме допринеле развоју атлетике. Из активности захваћене на широком фронту, ваљевска атлетика регрутовала је плејаду најбољих југословенских атлетичара, који су бранили боје Југословенске репрезентације 114 пута, репрезентације Србије 53, репрезентације Београда 17 и Студенстске репрезентације 16 пута. Такође, ваљевски атлетичари учествовали су на Балканским атлетским првенствима 12 пута, Европским првенствима 9 и Олимпијадама 5 пута. За клубове Прве лиге наступали су 3107 пута. Наведени подаци одсликавају утицај и допринос ваљевских атлетичара на развој овог спорта у Југославији.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори:

– Међуопштински историјски архив Ваљево фонд Б.2.373. Зоран Трипковић (1933-2007), кутија инвентарни број 23

Литература:

– Зоран Трипковић, Спорт у Ваљеву (1870-1990), Ваљево 1995.
– Историографски часопис „Гласник“, број 25, Зоран Трипковић, Гимнастика телесно и војно вежбање у Ваљевској гимназији, Ваљево 1990.
– Историографски часопис „Гласник“ број 50, Никола Ранисављевић, Соколско друштво Ваљево – Ваљево (1906-1941) 1933-1941. историјска белешка, Ваљево 2016

Штампа:

– Лист Глас Ваљева, Ваљево 1930, бр. 18
– Лист „Дан“ , Нови сад, 24.10.1935
– Недељник „Напред“, године 1958, 1979, 1986, 1997, 1998, бројеви 512, 1570-1573, 1941, 2527, 2558
– Лист „Борба“, Загреб 21.06.1945.